

ERÄISTÄ MARXILAIKUUDEN HISTORIALLISEN KEHITYKSEN ERIKOISUUKSISTA ¹⁹

Meidän oppimme — sanoi Engels itsestään ja kuuluisasta ystävästään — ei ole dogmi, vaan toimintaohje. Tässä klassillisessa määritelmässä on erinomaisen voimakkaasti ja selvästi korostettu marxilaisuuden sitä puolta, joka hyvin usein jätetään huomioon ottamatta. Mutta jättäessämme sen huomioon ottamatta, teemme marxilaisuudesta yksipuolisen, vaivaisen ja kuolleen, otamme siitä pois sen elävän hengen ja horjutamme sen pohjimmaisista teoreettisista perustoja — dialektiikkaa, oppia kaikinpuolisesta ja ristiriitoja täynnä olevasta historiallisesta kehityksestä; horjutamme sen yhteyttä aikakauden määrättyihin käytännöllisiin tehtäviin, jotka voivat muuttua historian jokaisessa uudessa käänteessä.

Nimenomaan meidän aikanamme niiden keskuudessa, joita kiinnostaa marxilaisuuden kohtalo Venäjällä, tavataan erittäin usein henkilöitä, jotka jättävät siinä huomioon ottamatta juuri tämän puolen. Ja kuitenkin jokaiselle on selvää, että Venäjällä on viime vuosina ollut sellaisia äkkimurroksia, jotka ovat tavattoman nopeasti ja tavattoman jyrkästi muuttaneet tilanteen, yhteiskunnallis-poliittisen tilanteen, joka mitä lähimmin ja välittömimmin määrää toimintaehdot ja siis myöskin toimintatehtävät. En tietenkään puhu yleisistä ja perustehtävistä, jotka eivät muutu historian käänteissä, sikäli kuin luokkien välinen perussuhde ei muutu. On aivan selvää, että tämä Venäjän taloudellisen (eikä vain taloudellisen) kehityksen yleinen suunta samoin kuin Venäjän yhteiskunnan eri luokkien välinen perussuhdekaan ei ole muuttunut sanokaamme viimeisten kuuden vuoden aikana.

Mutta lähimmän ja välittömimmän toiminnan tehtävät muuttuivat tänä aikana sangen jyrkästi, niinkuin muuttui konkreettinen yhteiskunnallis-poliittinen tilannekin, *eivätkä siis* myöskään marxilaisuudessa, joka on elävä oppi, sen *eri puolet voineet olla* tulematta etutilalle.

Selittääksemme tätä ajatusta luokaamme katsaus siihen, minkälainen muutos on tapahtunut konkreettisesti yhteiskunnallis-poliittisessa tilanteessa viimeisten kuuden vuoden aikana. Näemme heti kaksi kolmivuotiskautta, joihin tämä ajanjakso jakaantuu: ensimmäinen kolmivuotiskausi, joka päättyi lähimain kesällä vuonna 1907; toinen päättyi kesällä vuonna 1910. Ensimmäiselle kolmivuotiskaudelle oli luonteenomaista, puhtaasti teoreettiselta kannalta, Venäjän valtiojärjestelmän peruspiirteiden nopea muuttuminen, ja tämä muuttuminen tapahtui lisäksi sangen epätasaisesti, puoleen ja toiseen suuntautuvien heilahdusten väli oli hyvin suuri. Näiden „päällysrakennuksessa” tapahtuneiden muutosten yhteiskunnallis-taloudellisena perustana oli Venäjän yhteiskunnan *kaikkien* luokkien niin avoin ja vaikutukseltaan valtava joukkoluontoinen esiintyminen *mitä erilaisimmilla* aloilla (Duumassa, Duuman ulkopuolisessa toiminnassa, lehdistössä, liitoissa, kokouksissa j.n.e.), ettei selaista usein tavata historiassa.

Sitä vastoin toiselle kolmivuotiskaudelle oli luonteenomaista — toistamme, että tällä kerralla rajoitumme puhtaasti teoreettiseen „sosiologiseen” näkökantaan — niin hidas kehitys, että se on verrattavissa miltei pysähdystilaan. Valtiojärjestelmässä ei tapahtunut minkäänlaisia vähänkään huomattavia muutoksia. Ei tapahtunut minkäänlaisia tai miltei minkäänlaisia avoimia ja monipuolisia *luokkien* esiintymisiä useimmilla niillä „areenoilla”, joilla edellisen kauden aikana näitä esiintymisiä tapahtui.

Kumpikin ajanjakso on siinä suhteessa yhtäläinen, että niin ensimmäisen kuin toisenkin kauden aikana Venäjän kehitys pysyi entisenä, kapitalistisena kehityksenä. Tällaisen taloudellisen kehityksen ja useiden feodaalisten, keskiaikaisten laitosten olemassaolon välinen ristiriitaisuus ei tullut syrjäytetyksi, vaan pysyi myöskin ennallaan, kun se ei tullut tasoitetuksi, vaan pikemminkin kärjistyi eräänlaisen osittaisen porvarillisen sisällön tunkeutuessa joihinkin eri laitoksiin.

Nämä kaudet eroavat toisistaan siinä, että ensimmäisen kauden aikana historiallisen toiminnan näyttämöllä oli etualalla kysymys, minkälaisiksi nimenomaan muodostuvat edellä mainittujen nopeiden ja epätasaisten muutosten tulokset. Näiden muutosten sisältö ei voinut olla olematta porvarillinen Venäjän kehityksen kapitalistisen luonteen vuoksi, mutta porvariston ja porvariston välillä on ero. Keski- ja suurporvaristo, joka on enemmän tai vähemmän maltillisen liberalismiin kannalla, pelkäsi luokka-asemansa vuoksi jyrkkiä muutoksia ja pyrki aikaansaamaan vanhojen laitosten huomattavien jätteiden säilymisen niin agraarijärjestelmässä kuin poliittisessa „päälysrakennuksessa-kin”. Maaseudun pikkuporvaristo, kietoutuessaan „kättensä työllä” elävään talonpoikaistoon, ei voinut olla pyrkimättä *toisenlaatuisiin* porvarillisiin uudistuksiin, jotka olisivat jättäneet paljon vähemmän tilaa kaikenlaiselle vanhalle keskiaikaisuudelle. Palkkatyöläiset, mikäli he tietoisesti suhtautuivat heitä ympäröiviin tapahtumiin, eivät voineet olla ottamatta määrättyä kantaa tähän kahden eri tendenssin väliseen yhteentörmäykseen kummankin tendenssin jäädessä porvarillisen järjestelmän puitteisiin, mutta he määräsivät sille ihan erilaiset muodot, ihan erilaisen kehitysnopeuden ja sen edistyksellisen vaikutuksen erilaisen kantavuuden.

Siis kulunut kolmivuotiskausi nosti välttämättömyyden pakosta eikä sattumalta etualalle marxilaisuudessa ne kysymykset, joita on tapana sanoa taktiikkakysymyksiksi. Ei ole mitään sen virheellisempää kuin sellainen mielipide, että muka väittelyt ja erimielisyydet näistä kysymyksistä olivat „intelligenttien” kiistoja, olivat „taistelua vaikutuksen saamiseksi kypsymättömään proletariaattiin”, ilmaisivat „intelligenssin sopeutumista proletariaattiin”, kuten kaikenlaiset vehiläiset luulevat. Päinvastoin juuri sen vuoksi, että tämä luokka on kypsynyt, se ei voinut jäädä välinpitämättömäksi Venäjän koko porvarillisen kehityksen kahden erilaisen tendenssin väliseen yhteentörmäykseen nähden, ja tämän luokan ideologit eivät voineet olla antamatta teoreettisia määritelmiä, jotka vastasivat (joko välittömästi tahi välillisesti, suoraan tahi epäsuoraan ilmaisten) näitä erilaisia tendenssejä.

Toisena kolmivuotiskautena Venäjän porvarillisen kehityksen kahden eri tendenssin välinen yhteentörmäys *ei* ollut

päiväjärjestyksessä, sillä „biisoni” oli pannut *kummankin* tendenssin lujaan puristukseen, lyönyt takaisin, pakottanut sulkeutumaan kuoreensa ja joksikin ajaksi vaikenemaan. Keskiaikaiset biisonit eivät täyttäneet yksinomaan näyttämön etualaa, vaan myöskin porvarillisen yhteiskunnan mitä laajimpien kerrosten sydämet vehiläisellä mielialalla sekä masentuneisuuden ja luopumuksen hengellä. Ei vanhan uudestimuodostumiseen tähtäävän kahden menetelmän yhteentörmäys, vaan uskon kadottaminen millaisiin tahansa uudistuksiin, „nöyryyden” ja „katumuksen” henki, viehättyminen yhteiskuntavastaisiin oppeihin, mystillisyyden tuleminen muotiin y.m.s.— siinä se, mikä osoittautui jääneen pinnalle.

Ja tämä hämmästyttävän jyrkkä vaihdos ei ollut sattuma eikä pelkän „ulkoisen” painostuksen tulos. Edellinen ajanjakso ravisteli niin syvästi väestökerroksia, jotka miespolvia, vuosisatoja olivat olleet syrjässä niille vieraista poliittisista kysymyksistä, että „kaikkien arvojen uudestaan arviointi”, uusi työskentely perusongelmien ratkaisemiseksi, uusi mielenkiinto teoriaan, aakkosiin, opiskeluun alkeistiedoista asti heräsi luonnollisesti ja kiertämättömästi. Pitkäaikaisesta unesta yhtäkkiä herätetyt ja heti mitä tärkeimpien ongelmien eteen joutuneet miljoonaiset joukot eivät voineet kauan pysyä tällä tasolla, eivät voineet suoriutua ilman taukoa, palaamatta alkeellisiin kysymyksiin, ilman uutta koulutusta, joka auttaisi „sulattamaan” ennenkuulumattoman rikkaat opetukset ja antaisi verrattomasti laajemmille joukoille mahdollisuuden lähteä taas eteenpäin, nyt jo paljon päättävämmin, paljon tietoisemmin, paljon varmemmin, paljon määrätietoisemmin.

Historiallisen kehityksen dialektiikka osoittautui sellaiseksi, että ensimmäisenä kautena oli päiväjärjestyksessä välittömien uudistusten toteuttaminen maan kaikilla elämän aloilla, mutta toisen kokemuksen tutkiminen, sen omaksuminen laajempien joukkojen keskuudessa, sen tunkeutuminen, jos niin voitaneen sanoa, maaperän pohjakerrokseen, eri luokkien takapajuisten kerrosten keskuuteen.

Juuri siksi, että marxilaisuus ei ole kuollut dogmi, jokin lopullinen, valmis, muuttumaton oppi, vaan elävä toimintaohje, juuri sen vuoksi se ei voinut olla heijastamattä itsessään yhteiskunnallisen elämän ehtojen hämmästyttävää jyrkkää muuttumista. Tämän muuttumisen heijastuksena

oli syvä masennus, hajaannus, kaikenlainen horjunta, sanalla sanoen, marxilaisuuden mitä vakavin *sisäinen* kriisi. Päättävän vastaiskun antaminen tuollaiselle masennukselle, päättävä ja sitkeä taistelu marxilaisuuden *perustojen* puolesta tuli jälleen päiväjärjestykseen. Niiden luokkien tavattoman laajat joukot, jotka tehtäviään määritellensä eivät voi sivuuttaa marxilaisuutta, omaksuivat edellisenä kautena marxilaisuuden äärettömän yksipuolisesti, vaivaisesti, pänttäämällä päähänsä joitain „tunnuslauseita”, joitain vastauksia taktillisiin kysymyksiin *käsittämättä* näiden vastausten marxilaisia kriteerejä. „Kaikkien arvojen uudestaan arviointi” yhteiskunnallisen elämän eri aloilla johti marxilaisuuden abstraktisimpien ja yleisimpien filosofisten perustojen „tarkistamiseen”. Erilaisina idealistisina vivahteina esiintyvän porvarillisen filosofian vaikutus tuli esille machilaisena kulkutautina marxilaisten keskuudessa. Ulkoaoittujen, mutta käsittämättömiksi jääneiden harkitsemattomien „tunnuslauseiden” toistaminen johti tyhjän fraasin laajaan leviämiseen, mikä itseasiassa oli aivan epämarxilaista, pikkuporvarillista virtausta, sen tapaista kuin avoin eli häpeilevä „otzovismi” tai otzovismin pitäminen marxilaisuuden „laillisena suuntavivahteenä”.

Toisaalta vehiläisyyden henki, luopumuksen henki, mikä oli vallannut porvariston mitä laajimmat kerrokset, tunkeutui myöskin siihen virtaukseen, joka pyrkii sovittamaan marxilaisen teorian ja käytännön „maltillisuuden ja täsmällisyyden” uomaan. Tässä on jäänyt marxilaisuudesta jäljelle vain kielenkäyttö, joka on ympäröity liberaalisen hengen läpitunkemillä järkeilyillä „hierarkiasta” ja „hegemoniasta” y.m.s.

Tämän kirjoituksen tehtäviin ei voi tietenkään kuulua näiden järkeilyjen tarkastelu. Riittää, kun viitataan niihin, jotta voitaisiin valaista sitä, mitä edellä on sanottu marxilaisuuden poteman kriisin syvyydestä ja sen yhteydestä kysymyksessä olevan kauden yhteiskunnallis-taloudelliseen tilanteeseen. Niistä kysymyksistä, joita tämä kriisi on nostanut esille, ei voida vetäytyä sivuun. Ei ole mitään sen vahingollisempaa ja periaatteettomampaa kuin yritys päästä niistä eroon sanahelinällä. Mikään ei ole sen tärkeämpää kuin *kaikkien* marxilaisten, jotka ovat käsittäneet kriisin syvyyden ja välttämättömyyden taistella sitä vas-

taan, kaikkien näiden marxilaisten yhdistäminen suojelemaan marxilaisuuden teoreettisia perustoja ja sen perusväittämiä, joita vääristellään mitä vastakkaisimmilta tahoilta levittämällä porvariston vaikutusta erilaisiin marxilaisuuden „mukanakulkijoihin”.

Edellinen kolmivuotiskausi nostatti osallistumaan tietoisesti yhteiskunnalliseen elämään sellaisia laajoja kerroksia, jotka useinkin vasta nyt ensi kerran alkavat todella tutustua marxilaisuuteen. Porvarillinen lehdistö synnyttää tässä suhteessa sekaannusta paljon enemmän kuin aikaisemmin ja levittää sitä laajemmin. Tällaisissa olosuhteissa on rappiotila marxilaisuudessa erittäin vaarallinen. Sen tähden tämän nykyisen rappiotilan kiertämättömyyttä koskevien syiden käsittäminen ja yhtyminen johdonmukaiseen taisteluun sitä vastaan on sanan suoranaissimmassa ja tarkimmassa mielessä marxilaisten ajankohtainen tehtävä.

„Zvezda” № 2, joulukuun 23 pntä 1910
Allekirjoitus: V. Iljin

Julkaistaan „Zvezda” lehdessä
tekstin mukaan